

1.3

คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

Highlight

- บุคคลจะใช้สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไปทำลายระบอบการปกครองไม่ได้
- ผู้ที่ทราบว่ามีกรกระทำดังกล่าวมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้บุคคลเลิกการกระทำ
- การร้องต้องทำผ่านอัยการสูงสุดก่อน หากอัยการสูงสุดปฏิเสธไม่รับดำเนินการหรือไม่ดำเนินการภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ร้องจึงจะมีสิทธิไปยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง
- การร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำการดังกล่าวในศาลยุติธรรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 210 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 49
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7 (3)

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดยทั่วไป ผู้คนที่อาศัยอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบนี้ย่อมมีอิสระที่จะตัดสินใจดำเนินชีวิตของตนตามใจปรารถนา ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือไม่ได้มีกฎหมายห้ามไว้ ประชาชนย่อมกระทำการต่าง ๆ ได้โดยเสรี ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทยก็ได้เขียนรับรองสิทธิเสรีภาพให้แก่ปวงชนชาวไทยหลายประการ ทั้งในเรื่องของการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บุคคลจะใช้สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่ได้ ผู้ใดที่ทราบว่ามี การกระทำความผิดก่อกวนเกิดขึ้น สามารถร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งให้บุคคลเลิกการกระทำความผิดก่อกวนได้

คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้บุคคลเลิกการกระทำที่มีลักษณะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนี้ เป็นคดีประเภทหนึ่งซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังคดี ก็คือ “ประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้” (Militant Democracy) กล่าวคือ แม้รัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยจะบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพให้แก่บุคคล แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่บุคคลอาจจะใช้สิทธิเสรีภาพเช่นว่านั้นย้อนกลับมาทำลายระบอบประชาธิปไตยเสียเอง ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีกลไกในการป้องกันมิให้มีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น

การขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้บุคคลเลิกการกระทำเป็นกลไกหนึ่งซึ่งรัฐธรรมนูญไทยสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ที่ทราบว่าบุคคลกระทำการอันมีลักษณะเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้บุคคลเลิกการกระทำได้ สิทธิในการร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนี้ เรียกว่า “สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ” (Rights to Protect the Constitution)

อย่างไรก็ดี โดยปกติแล้ว ผู้ที่ทราบว่ามีการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเกิดขึ้น จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญทันทีไม่ได้ แต่จะต้องไปร้องต่อ “อัยการสูงสุด” ก่อน สาเหตุที่ไม่ยอมให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญทันที เพราะหากยอมให้ทำเช่นนั้นได้ก็อาจมีผู้นำเรื่องไปร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญจำนวนมาก และคดีที่ร้องเข้ามานั้น อาจมีลักษณะที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย การกำหนดให้ร้องผ่านอัยการสูงสุดก่อนก็เพื่อให้อัยการสูงสุดช่วยกลั่นกรองเรื่องว่ามีมูลเพียงพอที่จะส่งต่อไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่

ปัญหามีต่อไปว่า ถักร้องต่ออัยการสูงสุดแล้ว อัยการสูงสุดไม่ดำเนินการตามที่ร้องขอ จะทำเช่นไร เกี่ยวกับเรื่องนี้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทยได้บัญญัติทางแก้ไว้ว่า ถ้าไปร้องต่ออัยการสูงสุดแล้ว อัยการ

สูงสุดมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ที่ทราบว่ามีกรกระทำดังกล่าวสามารถไปยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงได้ด้วยตนเอง

คดีที่น่าสนใจซึ่งเคยเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ คือ “คดีอิทธิมินาติ” ปรากฏในคำวินิจฉัยที่ 1/2563 ซึ่งมีผู้ไปร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อขอให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ข้อบังคับ นโยบาย และสัญลักษณ์ของพรรคอนาคตใหม่ มีลักษณะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ เนื่องจากข้อบังคับของพรรคอนาคตใหม่มีการประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองว่า พรรคยึดมั่นใน “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” แทนที่จะใช้คำว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ซึ่งเป็นถ้อยคำในรัฐธรรมนูญและพรรคอื่นต่างก็ใช้ถ้อยคำนี้ ผู้ร้องเห็นว่าการใช้ถ้อยคำของพรรคอนาคตใหม่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติได้

นอกจากนี้ ผู้ร้องยังอ้างว่า นโยบายของพรรคอนาคตใหม่ที่ต้องการให้ประเทศไทยให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ มีเจตนารมณ์ที่ต้องการลดบทบาทของพระมหากษัตริย์รวมถึงนโยบายพรรคที่ต้องการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และสถาบันการเมืองทั้งหลายให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชนนั้น เป็นอุดมการณ์ล้มล้างการปกครองระบอบกษัตริย์สัญลักษณ์ของพรรคที่เป็นสามเหลี่ยมด้านเท่ากลับหัวมีความเหมือนกับสมาคมอิทธิมินาติ ซึ่งเชื่อกันว่าอยู่เบื้องหลังการล้มล้างระบอบกษัตริย์ของหลายประเทศในทวีปยุโรป อีกทั้งผู้ร้องยังเห็นว่า หัวหน้าพรรคเลขาธิการพรรค ตลอดจนคณะกรรมการบริหารพรรค มีพฤติกรรม แนวคิด ทักษะคติ คลั่งไคล้ปรัชญาตะวันตกเป็นขบวนการปฏิวัติขั้วนิยม ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทย โดยแสดงความเห็นผ่านการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนและต่อหน้าสาธารณชนหลายครั้งทั้งก่อนและหลังจดทะเบียนจัดตั้งพรรค

กรณีนี้ผู้ร้องได้ไปร้องต่ออัยการสูงสุดแล้ว แต่อัยการสูงสุดไม่ดำเนินการภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ร้องจึงไปยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลได้รับคำร้องไว้พิจารณา แต่ท้ายที่สุดศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องไม่ได้มีลักษณะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยศาลได้วางเกณฑ์การวินิจฉัยเอาไว้ว่า “การพิจารณาว่าบุคคลใดจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ... จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนเพียงพอที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายและความประสงค์นั้นถึงระดับที่วิญญูชนควรจกอาจคาดเห็นได้ว่าน่าจะทำให้เกิดผลเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการกระทำนั้น

จะต้องกำลังดำเนินอยู่และไม่ห่างไกลเกินกว่าเหตุ” ซึ่งกรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญมองว่ายังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องมีพฤติการณ์หรือการกระทำตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

อนึ่ง เป้าหมายของคดีประเภทนี้ คือ การขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้บุคคล “เลิกการกระทำ” เท่านั้น ไม่ใช่การนำตัวผู้กระทำการดังกล่าวมาลงโทษทางอาญา อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า จะดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำการไม่ได้ เพียงแต่จะแยกเป็นอีกคดีหนึ่งซึ่งจะไปอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรม

การร้องขอให้เลิกการกระทำ ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
The Office of the Constitutional
Court of the Kingdom of Thailand

1 ผู้ทราบการกระทำ —————>> อัยการสูงสุด —————>> ศาลรัฐธรรมนูญ

หากอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการภายใน 15 วัน

2 ผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

บุคคลจะใช้สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้ ผู้ที่ทราบว่ามีกรกระทำดังกล่าว มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้บุคคลเลิกการกระทำ โดยต้องยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุดก่อน หากอัยการสูงสุดปฏิเสธไม่รับดำเนินการหรือไม่ดำเนินการภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องจึงจะมีสิทธิไปยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง

การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำการดังกล่าวในศาลยุติธรรม

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

1. อัยการสูงสุด
2. ผู้ทราบการกระทำ

1201 0 2142 5074 @occ_th www.constitutionalcourt.or.th